

werden overgenomen; immers zonder deze zekerheid zouden zij geen koopers voor hun huizen vinden.

De Gemeente maakte van deze omstandigheid een dankbaar gebruik, maar aan de andere zijde kon zij haar eischen niet al te hoog stellen omdat de duizenden, die de geweldige ontwikkeling van de haven hierheen trok en die zij noodig had, toch gehuisvest moesten worden, onderkomen moesten vinden in woningen die niet te duur mochten zijn. Vandaar een loven en bieden: de Gemeente beoogde, zooals ik zei, een aanleg zooveel mogelijk passend bij haar plannen, zoo ruim mogelijk doch met zoo min mogelijk bezwaar voor de gemeentelijke schatkist en de exploitant wilde de voor hem meest gunstige verkaveling met zoo min mogelijk straatbezwaar. En géén exploitant wilde bij voorkeur zijn grond uitsluitend bestemd zien voor een beter soort bebouwing, omdat nu eenmaal de aanwas van de bevolking voor het overgroot gedeelte, misschien wel voor 80 pct. uit arbeiders bestond of daarmede gelijk te stellen lieden. Toch zijn er door louter onderhandeling, al dan niet met bedreiging, over particuliere terreinen straten en wegen gekomen van 25, 30, 40 meter breed, zelfs singels met plantsoenstrooken, maar ook – en dit was één concessie – onmiddellijk daarbij aansluitend straten van slechts 10 en 12 meter met de verlangde arbeiderswoningen¹⁾. Zoo zijn óók ontstaan – en dat was weer een concessie – straten met zóó geringe perceelsdiepte dat bij een zeer gebrekkige bouwverordening, die eerst in 1906 een minimum afstand van slechts 6 meter tusschen de achtergevels eischte, de onbebouwde ruimte ten eenenmale onvoldoende werd. Ondanks dat is er nog veel bereikt wat lang niet onverdienstelijk is en heel goed kon passen in een algemeen plan van uitbreiding.

Tusschen 1885 en 1900 waren er op deze wijze meer dan veertig stratenplannen door particulieren tot uitvoering gebracht en in 1897 waren er zelfs 15 exploitaties gelijktijdig in gang. Er was dan ook bij de ongekenne toeneming der bevolking toch voortdurend ruim aanbod van bouwrijp

1) Bij de behandeling van het uitbreidingsplan op 29 Maart 1906 had ook het raadslid F. van Beers hiertegen stelling genomen – maar zonder resultaat.